
**Кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право**

УДК 343.98

DOI 10.33244/2617-4154.4(21).2025.132-140

І. Г. Бірюкова,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу,
Державний податковий університет
email: big8787@ukr.net*

ORCID 0000-0003-3320-5822;

Д. В. Суліма,

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Державний податковий університет
email: sdv7sdv@gmail.com*

ORCID 0000-0002-0054-0977

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА НЕЗАКОННОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО, КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА: АНАЛІЗ СПОСОБІВ ТА ФОРМ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

У статті проведено комплексне наукове дослідження об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 233 Кримінального кодексу України, у контексті сучасних трансформацій відносин власності та цифровізації приватизаційних процесів. Актуальність теми обумовлена потребою в захисті матеріальної основи держави й територіальних громад від латентних та інтелектуалізованих посягань, які адаптуються до новітніх регуляторних умов.

Акцентовано увагу на бланкетному характері аналізованої норми, що потребує системного аналізу регулятивного законодавства, насамперед Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна». У роботі детально розкрито правовий режим державного та комунального майна як предметів злочину, висвітлено їхнє значення та публічний характер. Особливу увагу приділено розмежуванню порушень приватизаційної процедури в державній сфері та сфері місцевого самоврядування, де зловживання часто пов'язані з виходом органів влади за межі повноважень.

У межах дослідження об'єктивної сторони незаконної приватизації здійснено класифікацію та змістовний аналіз чотирьох законодавчо визначених способів вчинення злочину: приватизація в спосіб, не передбачений законом; використання підроблених

приватизаційних документів; приватизація майна, що не підлягає відчуженню; приватизація неправочинною особою.

Окремий науковий інтерес становить аналіз новітніх способів маніпуляцій у цифрових системах торгів. У висновках підкреслено потребу в чіткому розмежуванні процедурних помилок і кримінально караних діянь, де визначальним критерієм є умисне виведення майна поза межі конкурентного середовища. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства щодо запобігання зловживанням у сфері електронних торгів.

Ключові слова: злочин, кримінальна відповідальність, незаконна приватизація, державне майно, комунальне майно, об'єктивна сторона злочину, бланкетна норма, підробка приватизаційних документів, корупційні ризики, кримінально-правова кваліфікація.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження обумовлена тривалими процесами трансформації відносин власності в Україні, які супроводжуються активним використанням приватизації як інструменту перерозподілу державного та комунального майна в умовах ринкової економіки. Попри вдосконалення нормативно-правового регулювання та впровадження електронних механізмів продажу об'єктів приватизації (зокрема, система *Prozorro.Продажі*), сфера приватизаційних відносин і надалі характеризується підвищеним рівнем корупційних ризиків. Водночас способи незаконного заволодіння державним і комунальним майном набувають більш складних, латентних та інтелектуалізованих форм.

Стаття 233 Кримінального кодексу України (далі – КК України) є бланкетною кримінально-правовою нормою, зміст якої безпосередньо залежить від положень приватизаційного та іншого регуляторного законодавства. Невизначеність окремих ознак об'єктивної сторони незаконної приватизації, а також динамічність відповідного правового регулювання зумовлюють істотні труднощі у кваліфікації цього злочину. Наслідком цього стають помилки у правозастосовній практиці, що проявляються як у безпідставній декриміналізації суспільно небезпечних діянь, так і в необґрунтованому кримінально-правовому впливі на суб'єктів господарської діяльності.

Метою дослідження є всебічний аналіз складових об'єктивної сторони кримінального правопорушення за ст. 233 КК України, визначення типових способів вчинення незаконної приватизації державного та комунального майна в сучасних умовах і систематизація форм цього злочину з метою вдосконалення практики його правозастосування.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що аналіз об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 233 КК України, неможливий без звернення до базового регулятивного законодавства. Як зазначає М. І. Хавронюк, бланкетність цієї норми обумовлює потребу у встановленні конкретних правил приватизації, що були порушені суб'єктом [3, с. 642]. Основним актом у цій сфері є Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна», який визначає правові, економічні та організаційні основи відчуження майна [2].

У чинному законодавстві України приватизація визначається як відчуження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, на користь фізичних та юридичних осіб у порядку, встановленому законом (зокрема, Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна») [2]. Отже, законність приватизації безпосередньо пов'язана з дотриманням визначених способів, процедур та форм її здійснення.

Державне майно є матеріальною основою виконання державою її функцій та реалізації публічних інтересів, а тому перебуває під посиленням правовим захистом. Його правовий режим визначається поєднанням конституційних положень, норм цивільного, господарського й адміністративного права. У законодавстві України державне майно розглядається як об'єкти, що належать державі Україна на праві власності та перебувають у віданні органів державної влади або передані державним підприємствам, установам і організаціям на праві господарського відання чи оперативного управління [4].

Специфіка правового режиму державного майна полягає в його цільовому призначенні, обмеженій оборотоздатності та підвищених вимогах до порядку розпорядження. Відчуження такого майна допускається виключно у випадках і спосіб, прямо передбачених законом, зокрема за рахунок приватизації або корпоратизації [2].

У кримінально-правовій площині державне майно є предметом посягання в складах ряду злочинів, зокрема тих, що вчиняються через зловживання владою службовим становищем, а також у межах незаконної приватизації. Вирішальне значення для правильного кримінально-правового оцінювання таких діянь має встановлення правового режиму відповідного майна, оскільки саме він визначає ознаки об'єктивної сторони злочину. У зв'язку з цим державне майно доцільно розглядати не лише як економічний ресурс, а як складний правовий феномен, що потребує системного нормативного регулювання та узгодженого застосування норм різних галузей права, передусім кримінального.

Щодо комунального майна, то в кримінальному праві воно розглядається як самостійний об'єкт кримінально-правової охорони, посягання на який завдає шкоди не лише відносинам власності, а й публічним інтересам територіальної громади [1]. Специфіка правового режиму комунального майна зумовлена його належністю територіальним громадам і здійсненням повноважень власника органами місцевого самоврядування, що передбачає підвищені вимоги до порядку управління, користування та відчуження таких об'єктів [5; 6].

Порушення встановлених законом процедур розпорядження комунальним майном, зокрема через зловживання службовим становищем або незаконної приватизації, за наявності інших ознак складу злочину, набуває кримінально-правового значення та підлягає кримінально-правовій оцінці [1; 2]. У зв'язку з цим правильне визначення правового статусу комунального майна має ключове значення для встановлення об'єктивної сторони відповідних кримінальних правопорушень і забезпечення належного рівня кримінально-правової охорони інтересів територіальних громад.

Водночас аналіз практики показує, що об'єктивна сторона під час незаконної приватизації комунального майна частіше пов'язана з рішеннями органів місцевого самоврядування, які виходять за межі повноважень (перевищення влади), тоді як у державній сфері домінують маніпуляції з документацією на рівні профільних міністерств або Фонду державного майна України.

Зміст об'єктивної сторони незаконної приватизації державного, комунального майна розкривається через аналіз специфічних способів дії, закріплених у диспозиції ч. 1 ст. 233 КК України. Оскільки норма є бланкетною, кожен із зазначених способів тісно пов'язаний із порушенням норм Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» [2].

З об'єктивної сторони злочин, передбачений ст. 233 КК України може проявлятися у формі приватизації державного чи комунального майна: 1) за рахунок заниження його вартості через визначення її в спосіб, не передбачений законом; 2) використанням підроблених приватизаційних документів; 3) яке згідно із законом не підлягає приватизації; 4) неправочинною особою [1].

Приватизація в спосіб, не передбачений законом. Цей спосіб є найбільш широким за змістом і охоплює будь-які форми відчуження майна, що суперечать встановленим правовим процедурам. Такий спосіб полягає в застосуванні процедур, механізмів або формальних конструкцій, які не закріплені в законодавстві про приватизацію або ж у реалізації формально дозволених способів поза межами встановлених умов, порядку чи цільового призначення [2].

На відміну від простого порушення порядку приватизації використання способу, не передбаченого законом, є якісною характеристикою неправомірного механізму відчуження майна, що не може бути віднесений до законних способів приватизації. Саме тому ця ознака має самостійне кримінально-правове значення й не зводиться до адміністративно-правових оцінок [1].

Проведений аналіз слідчої та судової практики показує, що до поширених способів, які не мають нормативного закріплення як законні механізми приватизації, відносять: 1) відчуження майна під виглядом цивільно-правових договорів, які не передбачені законодавством як форма приватизації (наприклад, дарування чи міна без дотримання вимог приватизаційного порядку); 2) обхід аукціонної процедури через створення фіктивних підстав для безаукціонної передачі об'єкта; 3) використання фіктивних корпоративних механізмів для набуття права власності на об'єкти, що підлягають приватизації; 4) прийняття рішень про відчуження майна посадовими особами або органами, які не уповноважені на такі дії (тобто без делегованих повноважень у сфері приватизації).

Важливо, що для кваліфікації таких дій за ст. 233 КК України потрібне комплексне оцінювання: встановлення факту застосування способу, що не відповідає законодавчо визначеним формам, а також наявність усіх інших елементів об'єктивної сторони злочину – суспільно небезпечних наслідків, причинного зв'язку між діями та наслідком, умислу [1].

Отже, поняття «спосіб, не передбачений законом» потрібно розглядати як самостійну якісну ознаку об'єктивної сторони незаконної приватизації, що відображає якість неправомірної поведінки суб'єкта й допомагає відокремити кримінально значущі посягання на майно від випадків формальних порушень приватизаційного порядку.

Типовими способами (формами) такої незаконної приватизації може бути: 1) прихована приватизація (передача майна в оренду з подальшим незаконним викупом через «невід'ємні покращення», які фактично не проводилися або були фіктивними); 2) зміна правового режиму майна (наприклад, незаконне виведення об'єкта з переліку тих, що не підлягають приватизації, шляхом реорганізації підприємства); 3) дроблення об'єктів (поділ єдиного майнового комплексу на дрібні частини, щоб уникнути аукціонних процедур великої приватизації) та інші.

Використання підроблених документів. Досліджуючи цей спосіб незаконної приватизації державного, комунального майна, варто зазначити, що він часто межує зі ст. 358 «Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів» або ст. 366 «Службове підроблення» КК України [1].

Використання підроблених документів спрямоване на створення видимості законності відчуження державного або комунального майна. Під «підробленими документами» потрібно розуміти будь-які письмові чи електронні матеріали, в які внесено недостовірні дані або підроблено реквізити, печатки чи підписи, і які формально імітують законний юридичний акт [1; 2].

До приватизаційних документів належать документи, які підлягають поданню органу приватизації. Ст. 14 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» визначає процедуру подання заяви на участь у приватизації [2]. Так, потенційні покупці зобов'язані подати разом із заявою в довільній формі інформацію та документи на участь у приватизації: ч. 2 ст. 14 – для об'єктів великої приватизації; ч. 7 ст. 14 – для об'єктів малої приватизації. До заяви на участь у приватизації об'єкта великої приватизації додаються: 1) для потенційних покупців – юридичних осіб: витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань України – для юридичних осіб – резидентів; документ про реєстрацію в державі її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського або судового реєстру тощо), засвідчений згідно із законодавством держави його видачі, перекладений українською мовою, – для юридичних осіб – нерезидентів; інформація про кінцевого бенефіціарного власника. Якщо особа не має кінцевого бенефіціарного власника, зазначається інформація про відсутність кінцевого бенефіціарного власника і про причину його відсутності; остання річна або квартальна фінансова звітність; 2) для потенційних покупців – фізичних осіб громадян України: інформація про джерела походження коштів для придбання об'єкта великої приватизації, копія паспорта; 3) для іноземних громадян – документ про майновий стан і доходи, виданий уповноваженим органом держави громадянства або податкового резидентства, копія паспорта; 4) документ, що підтверджує сплату гарантійного внеску; 5) письмова згода потенційного покупця щодо взяття на себе зобов'язань, визначених умовами продажу. До заяви на участь у приватизації об'єкта малої приватизації подаються: 1) для потенційних покупців – фізичних осіб – громадян України – копія паспорта громадянина України; 2) для іноземних громадян – копія документа, що посвідчує особу; 3) для потенційних покупців – юридичних осіб: витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань України – для юридичних осіб – резидентів; документ про реєстрацію у державі її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського або судового реєстру тощо), засвідчений згідно із законодавством держави його видачі, перекладений українською мовою, – для юридичних осіб – нерезидентів; інформація про кінцевого бенефіціарного власника. Якщо особа не має кінцевого бенефіціарного власника, зазначається інформація про відсутність кінцевого бенефіціарного власника і про причину його відсутності; остання річна або квартальна фінансова звітність; 4) документ, що підтверджує сплату реєстраційного внеску, а також документ, що підтверджує сплату гарантійного внеску; 5) письмова згода потенційного покупця щодо взяття на себе зобов'язань, визначених умовами продажу [2].

Бірюкова І. Г., Суліма Д. В. Об'єктивна сторона незаконної приватизації державного, комунального майна: аналіз способів та форм вчинення злочину

У кримінально-правовій площині використання підроблених документів є самостійною формою об'єктивної сторони злочину, яка часто супроводжує або забезпечує інші способи незаконного відчуження майна, зокрема під виглядом цивільно-правових угод або обходу аукціонних процедур. Така поведінка характеризується умисним порушенням законодавчо встановлених правил приватизації, що надає їй істотного кримінально-правового значення.

Типовими способами (формами) такої незаконної приватизації може бути: 1) підробка звітів про оцінювання (створення «фальшивих» висновків оцінювачів або експертних звітів про вартість майна, завищення або заниження її для подальшого відчуження); 2) фіктивні протоколи засідань (підробка рішень органів приватизації або місцевого самоврядування про внесення об'єкта до переліку на приватизацію); 3) документи про «покращення» (акти виконаних робіт на об'єкті оренди, які дають право на приватизацію через викуп без аукціону, використання підроблених електронних записів чи печаток у системі Prozorro.Продажі для легалізації незаконних операцій) та інші.

Правозастосовна практика свідчить, що кримінально-правова оцінка використання підроблених документів можлива лише за умови встановлення їх «фальсифікованого» характеру, наявності умислу в діях особи та безпосереднього причинного зв'язку між використанням таких документів і відчуженням майна. Водночас відсутність реальних майнових збитків державі чи територіальній громаді не усуває можливості притягнення особи до кримінальної відповідальності за статтями 358 та 233 КК України [1].

Однією із форм незаконної приватизації є відчуження державного або комунального майна, яке, відповідно до чинного законодавства, *взагалі не може бути об'єктом приватизації (не підлягає приватизації)*. До такого майна належать об'єкти, вилучені з цивільного обороту або обмежені в оборотоздатності з огляду на їх стратегічне, соціальне чи безпекове значення, зокрема майно оборонного призначення, об'єкти інженерної та транспортної інфраструктури, природні ресурси загальнодержавного значення, а також окремі об'єкти соціальної сфери.

Судова практика також охоплює ситуації, коли майно з особливим режимом (наприклад, протирадіаційні укриття), формально приватизоване раніше, підлягає поверненню державі або громаді після зміни обставин, оскільки подальше володіння не відповідало законодавству про приватизацію. Суддя Верховного Суду в Касаційному господарському суді Н. Багай під час виступу на круглому столі «Окремі аспекти приватизаційних процесів 2024 року в Україні. Площина судових спорів, розслідувань АМКУ» акцентувала увагу на тому, що нині через війну стало актуальним питання про повернення з приватного володіння протирадіаційних укриттів, тому в судах є багато спорів щодо оскарження приватизації таких об'єктів. Вона навела постанову КГС ВС від 8 листопада 2023 року у справі № 918/1141/22. За обставинами справи спірний об'єкт було приватизовано ще 1996 року, а після повномасштабного вторгнення РФ в Україну прокурор просив суд витребувати майно з чужого незаконного володіння ФОП. Суди попередніх інстанцій встановили, що під час здачі будівлі, в якій розташовувалося спірне приміщення, воно визначалося саме як протирадіаційне укриття, а тому не могло бути об'єктом приватизації [7].

У кримінально-правовому аспекті приватизація майна, яке не підлягає приватизації, характеризується принциповою протиправністю предмета посягання, оскільки навіть формальне дотримання приватизаційної процедури не може легітимізувати відчуження такого майна. Саме ця обставина надає відповідним діям підвищеного ступеня суспільної небезпеки та обумовлює їх кваліфікацію за ст. 233 КК України за наявності інших елементів складу злочину [1].

Практика свідчить, що незаконне відчуження майна, яке не підлягає приватизації, часто здійснюється за рахунок штучної зміни його правового статусу, неправомірного вилучення об'єкта з переліку заборонених до приватизації або маскуванню під інші цивільно-правові механізми (оренда з правом викупу, внесення до статутного капіталу тощо). Вирішальне значення для кримінально-правового оцінювання таких дій має встановлення нормативно закріпленої заборони на приватизацію відповідного об'єкта й усвідомлення цієї заборони суб'єктом злочину.

Ще одним із способів незаконної приватизації є відчуження державного або комунального майна *особою, яка не мала відповідних повноважень на його розпорядження (неправочинною особою)*. У цьому випадку факт формального дотримання процедур приватизації не усуває кримінально-правової значущості дій, оскільки кваліфікаційним критерієм є саме відсутність законного права або делегованих повноважень у суб'єкта.

У практиці це часто проявляється через: 1) укладення договорів купівлі-продажу, дарування або внесення майна до статутного капіталу особою без уповноваження; 2) прийняття рішень органами чи посадовими особами, які не наділені правом здійснювати приватизацію конкретного об'єкта; 3) підписання документів або надання дозволів на відчуження майна поза компетенцією органу чи посадової особи тощо.

Хоч це й не стосується безпосередньо ст. 233 КК України, у практиці місцевих судів зафіксовано випадки, коли земельні ділянки або інше комунальне майно були незаконно оформлені як приватна власність через обман реєстраторів (використання документів, що не давали права на приватизацію). Це є прикладом, коли особа без законного права оформлює приватну власність на комунальну землю (наприклад, замість правомірного використання орендованої в громади земельної ділянки для ведення фермерського господарства особи вирішують незаконно оформити ці землі в приватну власність і передавати в оренду задля отримання незаконного доходу) [8].

Унаслідок таких дій відчужене майно може бути легалізоване лише формально, але фактично залишається в незаконному обороті. Кримінально-правове оцінювання таких дій ґрунтується на ст. 233 КК України, водночас важливо довести: відсутність повноважень у особи; умисел на незаконне відчуження; причинний зв'язок між діями та втратою майна державою чи громадою [1].

Отже, законодавче закріплення поняття приватизації неправочинною особою в ст. 233 КК України підсилює аргументацію щодо потреби в чіткому визначенні кола уповноважених учасників приватизації та меж їхніх повноважень.

Варто зауважити, що з переходом на ProZorro.Продажі з'явилися специфічні цифрові (новітні) способи маніпуляцій, зокрема «тролінг» аукціону (участь пов'язаних осіб, де один пропонує аномально високу ціну, а потім відмовляється від підписання договору,

щоб об'єкт перейшов до «свого» учасника з мінімальною ставкою; антиконкурентні узгоджені дії (змова учасників (картель), що нівелює принцип змагальності) та інші.

Висновки. Об'єктивна сторона ст. 233 КК України динамічно змінюється відповідно до законодавства та сучасних викликів. Найбільш суспільно небезпечним різновидом є поєднання використання підроблених документів із заниженням вартості майна, що створює ілюзію законності процедури. Важливо чітко розмежовувати процедурні помилки й кримінально карані способи відчуження майна, де ключовим моментом є умисне виведення об'єкта поза конкурентне середовище. Сучасні реалії потребують внесення змін до законодавства з прямим закріпленням заборони на маніпуляції в цифрових системах торгів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2314-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. Ст. 50.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. М. І. Хавронюка. 12-ге вид. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 1104 с.
4. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 № 185-V. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Спори з питань приватизації: суддя ВС проаналізувала відповідну судову практику. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1675197/?utm_source=chatgpt.com
8. Незаконна приватизація землі та вирубка лісу в заповіднику на понад 3,4 млн грн – справу стосовно жителя Малинської громади скеровано до суду. URL : https://zt.20minut.ua/Kryminal/nezakonna-privatizatsiya-zemli-ta-virubka-lisu-v-zapovidniku-na-ponad--11984192.html?utm_source=chatgpt.com

REFERENCES

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05 kvitnia 2001 roku № 2314-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Pro pryvatyzatsiiu derzhavnoho i komunalnoho maina : Zakon Ukrainy vid 18.01.2018 № 2269-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2018. № 9. St. 50.
3. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / za zah. red. M. I. Khavroniuka. 12-te vyd. Kyiv : Yurinkom Inter, 2024. 1104 s.
4. Pro upravlinnia obiektyamy derzhavnoi vlasnosti : Zakon Ukrainy vid 21.09.2006 № 185-V. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>

Бірюкова І. Г., Суліма Д. В. Об'єктивна сторона незаконної приватизації державного, комунального майна: аналіз способів та форм вчинення злочину

5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

6. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Spory z pytan pryvatyzatsii: suddia VS proanalizuvala vidpovidnu sudovu praktyku. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1675197/?utm_source=chatgpt.com

8. Nezakonna pryvatyzatsiia zemli ta vyrubka lisu v zapovidnyku na ponad 3,4 mln hrn – spravu stosovno zhytelia Malynskoi hromady skerovano do sudu. URL : https://zt.20minut.ua/Kryminal/nezakonna-privatizatsiya-zemli-ta-virubka-lisu-v-zapovidniku-na-ponad--11984192.html?utm_source=chatgpt.com

I. G. Biriukova, D. V. Sulima. THE OBJECTIVE ASPECT OF ILLEGAL PRIVATIZATION OF STATE AND MUNICIPAL PROPERTY: AN ANALYSIS OF METHODS AND FORMS OF OFFENSE

The article conducts a comprehensive scientific study of the objective side of the composition of the criminal offense, provided for in Art. 233 of the Criminal Code of Ukraine, in the context of modern transformations of property relations and digitalization of privatization processes. The relevance of the topic is due to the need to protect the material basis of the state and territorial communities from latent and intellectualized encroachments that adapt to the latest regulatory conditions.

The authors emphasize the blanket nature of the analyzed norm, which requires a systematic analysis of regulatory legislation, primarily the Law of Ukraine "On Privatization of State and Communal Property". The work reveals in detail the legal regime of state and communal property as objects of crime, highlights their significance and public nature. Special attention is paid to the distinction between violations of the privatization procedure in the state sphere and the sphere of local self-government, where abuses are often associated with the authorities going beyond their powers.

Within the framework of the study of the objective side of illegal privatization, a classification and substantive analysis of four legally defined methods of committing a crime were carried out: privatization in a manner not provided for by law; use of forged privatization documents; privatization of property that is not subject to alienation; privatization by an unauthorized person.

Of particular scientific interest is the analysis of the latest methods of manipulation in digital trading systems. The conclusions emphasize the need for a clear distinction between procedural errors and criminally punishable acts, where the defining criterion is the intentional removal of property outside the competitive environment. Directions for improving legislation to prevent abuse in the field of electronic trading are proposed.

Keywords: *crime, criminal liability, illegal privatization, state property, municipal property, objective side of the crime, blanket norm, forgery of privatization documents, corruption risks, criminal legal qualification.*

Стаття надійшла до редколегії 12 листопада 2025 року

Бірюкова І. Г., Суліма Д. В. Об'єктивна сторона незаконної приватизації державного, комунального майна: аналіз способів та форм вчинення злочину